Голас Радзімы

ШТОТЫДНЁВАЯ ГАЗЕТА
БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА «РАДЗІМА»

№ 51 (2245) 19 снежня 1991г. Выдаецца з 1955 г.
Цана 8 кап.

Палітычныя і дзяржаўныя лідэры трох суверэнных рэспублік, ставячы свае подпісы пад мінскім Пагадненнем, напэўна, менш за ўсё думалі пра тое, як ацэніць гэты іх крок гісторыя. Яны дбалі і рупіліся, як сёння ратавацца пад абломкамі СССР і даць сваім народам прыстойнае, а не жабрацкае жыццё, даць будучыню дзецям і ўнукам.

Думка ўсяго свету віруе цяпер вакол падзей у Мінску. Што стане з намі далей, ніхто з пэўнасцю сказаць не можа, але падзеі гэтыя маюць свой лагічны працяг, і кожны дзень прыносіць новыя навіны. Не маючы магчымасці паведаміць аб усім, мы змяшчаем толькі важнейшыя дакументы (стар. 2).

НА ЗДЫМКУ: Старшыня Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь С. ШУШКЕВІЧ, Прэзідэнт Расійскай Федэрацыі Б. ЕЛЬЦЫН і Прэзідэнт Украіны Л. КРАЎЧУК падпісваюць Пагадненне аб стварэнні Садружнасці Незалежных Дзяржаў.

ГЕРОЙ ЗАСТАЕЦЦА ГЕРОЕМ

Праўда ў рэшце рэшт перамагае, але часцей за ўсё яна перамагае тады, калі чалавека, пакрыўджанага і абражанага паклёпам, несправядлівым агаворам, гэта ўжо не суцешыць. І ўсё ж нам лягчэй на душы...

Летам мы пісалі пра героя Беларусі Уладзіміра Сапрыкіна, які ў 1977 годзе быў пазбаўлены звання Героя Савецкага Саюза толькі за тое, што пасля вайны апынуўся за мяжой. («Голас Радзімы, № 27, 4 ліпеня г. г.). І вось зусім нядаўна Указам Прэзідэнта СССР М. Гарбачова капітану Уладзіміру Аляксеевічу Сапрыкіну вернута званне Героя.

Нагадаем бег падзей. Канец 1943 года. Суровая зіма. Фронт. Крывавыя баі пад вёскай Чырвоная Слабада ў Дубровенскім раёне. Ад батальёна капітана Сапрыкіна засталося чалавек 30. Але гэтая жменька мужных воінаў разам са сваім камандзірам некалькі дзён стрымлівала націск да батальёна пяхоты, якая па 10—12 разоў у дзень пры падтрымцы танкаў атакавала яго баявыя пазіцыі. Абкружаныя з усіх бакоў, амаль што ўсе яны загінулі, а капітан Сапрыкін кантужаны, аглушаны, з прабітымі наскрозь разрыўной куляй грудзямі, у непрытомным стане трапіў у палон. Тыя, хто быў сведкам апошняга бою капітана, палічылі яго мёртвым.

Камандаванне арміі высока ацаніла яго мужнасць і храбрасць і прадставіла Сапрыкіна да ўзнагароды Залатой Зоркай Героя. З ліпеня 1944 года, калі сталіца Беларусі Мінск радавалася свайму вызваленню, выйшаў Указ Вярхоўнага Савета СССР аб наданні яму звання Героя пасмяротна.

Але адзін з вызваліцеляў Беларусі — Уладзімір Сапрыкін адужаў смерць: у нямецкім шпіталі яго паставілі на ногі і адправілі ў лагер для ваеннапалонных.

Пасля вайны, каб не трапіць у новы лагер, але ўжо за Уралам, У. Сапрыкін не вярнуўся на Радзіму. Жыў ён у Канадзе і перанёс усе нягоды, што выпалі на пасаенную хвалю эміграцыі, пакуль не ўладкаваўся неяк у жыцці — займеў добрую працу і свой кут.

Калі ў Міністэрстве абароны СССР даведаліся, што нейкі Герой Савецкага Саюза жыве не ў Саюзе, а на Захадзе, гэтага было дастаткова, каб узбудзіць справу аб пазбаўленні Сапрыкіна звання Героя.

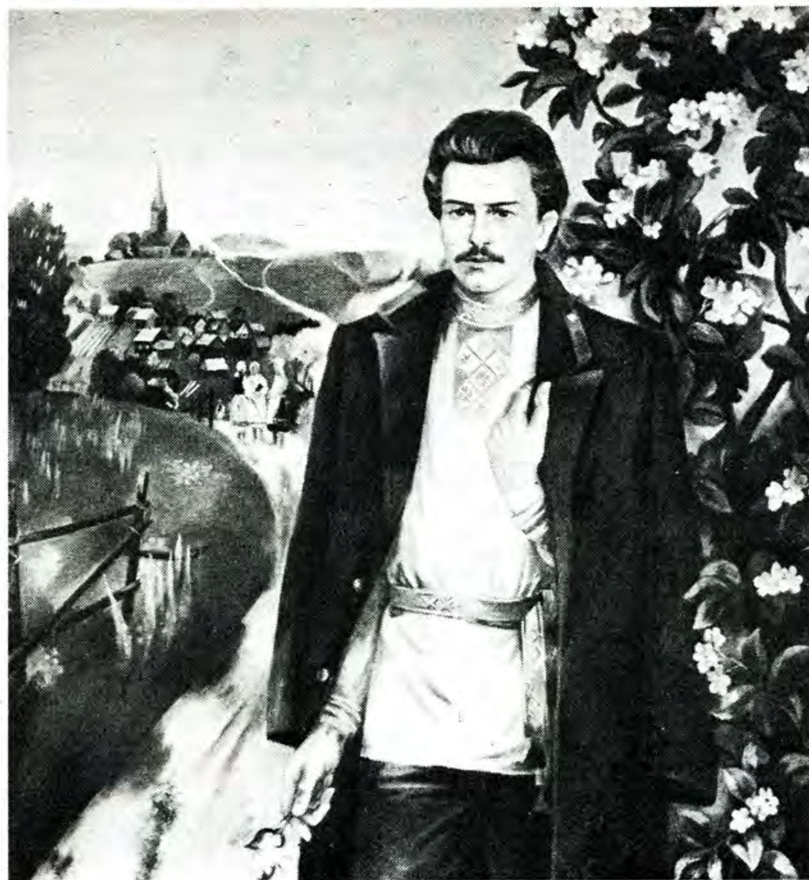
У адным са сваіх лістоў да аўтара гэтых радкоў Уладзімір Сапрыкін у тую цяжкую для яго пару пісаў: «Да нядаўняга часу я ўсё яшчэ прымяркоўваў паездку на Радзіму да Алімпійскіх гульняў (у Маскве ў 1980 годзе.—В. М.). Але... цяпер становіцца ўжо ясным, што гэта не збудзецца. Нават сястра мне ўжо нічога не піша. Зразумейце, як усё гэта адбіваецца на мне. Але што б там ні было, ёсць у жыцці тое, што засланяе асабісты рахунак з лёсам. Гэта пачуццё гордасці і ўсведамленне значнасці і слушнасці ўсяго таго, што зрабіла маё пакаленне, бароначы Айчыну на палях бітваў...»

І вось ганебны Указ 1977 года адменены. Цяпер толькі цешыцца, што насталі іншыя часы і ўчынкі людзей вызначаюцца іншай мерай — гуманістычнай, агульначалавечай. Азмрочвае адно: Уладзімір Сапрыкін так і памёр паўтара года назад з ярлыком «здрадніка», з пачуццём крыўды ў душы: Радзіма, за якую ён праліў кроў, зракласяя свайго сына.

Ды ўцешымся тым, што праўда, справядлівасць перамагла, што яго сябры - аднапалчане дамагліся, каб Уладзіміру Сапрыкіну вярнулі званне Героя Савецкага Саюза. Цяпер яны наважыліся дамагчыся, каб іх баявы сябар вярнуўся з чужых могілак у Таронта і лёг на вечны спачын у сваю зямлю — на брацкія магілкі салдат яго батальёна.

Вацлаў МАЦКЕВІЧ.

ЗОРКА ЯГО ЛЁСУ

Закончыўся Год Максіма Багдановіча, прысвечаны 100-гадоваму юбілею славутага песняра. Закончыліся ўрачыстасці, на якіх яшчэ раз была падкрэслена выдатная роля паэта, яго творчасці ў сённяшнім нацыянальным адраджэнні беларусаў. Можа, і збудуцца словы М. Багдановіча, можа і дачакаецца наш народ «залацістага, яснага дня», які прарочыў сваёй радзіме паэт. Пра тое, як праходзіла ў Беларусі свята, чытайце на 6-й і 7-й старонках.

НА ЗДЫМКУ: работа В. БАРАБАНЦАВА «На радзіме М. Багдановіча» з рэспубліканскай мастацкай выставы.

Голас Радзімы

ШТОТЫДНЁВАЯ ГАЗЕТА
БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА «РАДЗІМА»

№ 51 (2245) 19 снежня 1991 г. Выдаецца з 1955 г.

Цана 8 кап.

Палітычныя і дзяржаўныя лідэры трох суверэнных рэспублік, ставячы свае подпісы пад мінскім Пагадненнем, напэўна, менш за ўсё думалі пра тое, як ацэніць гэты іх крок гісторыя. Яны дбалі і рупіліся, як сёння ратавацца пад абломкамі СССР і даць сваім народам прыстойнае, а не жабрацкае жыццё, даць будучыню дзецям і ўнукам.

Думка ўсяго свету віруе цяпер вакол падзей у Мінску. Што стане з намі далей, ніхто з пэўнасцю сказаць не можа, але падзеі гэтыя маюць свой лагічны працяг, і кожны дзень прыносіць новыя навіны. Не маючы магчымасці паведаміць аб усім, мы змяшчаем толькі важнейшыя дакументы (стар. 2).

НА ЗДЫМКУ: Старшыня Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь С. ШУШКЕВІЧ, Прэзідэнт Расійскай Федэрацыі Б. ЕЛЬЦЫН і Прэзідэнт Украіны Л. КРАЎЧУК падпісваюць Пагадненне аб стварэнні Садружнасці Незалежных Дзяржаў.

ГЕРОЙ ЗАСТАЕЦЦА ГЕРОЕМ

Праўда ў рэшце рэшт перамагае, але часцей за ўсё яна перамагае тады, калі чалавека, пакрыўджанага і абражанага паклёпам, несправядлівым агаворам, гэта ўжо не суцешыць. І ўсё ж нам лягчэй на душы...

Летам мы пісалі пра героя Беларусі Уладзіміра Сапрыкіна, які ў 1977 годзе быў пазбаўлены звання Героя Савецкага Саюза толькі за тое, што пасля вайны апынуўся за мяжой. («Голас Радзімы, № 27, 4 ліпеня г. г.). І вось зусім нядаўна Указам Прэзідэнта СССР М. Гарбачова капітану Уладзіміру Аляксеевічу Сапрыкіну вернута званне Героя.

Нагадаем бег падзей. Канец 1943 года. Суровая зіма. Фронт. Крывавыя баі пад вёскай Чырвоная Слабада ў Дубровенскім раёне. Ад батальёна капітана Сапрыкіна засталося чалавек 30. Але гэтая жменька мужных воінаў разам са сваім камандзірам некалькі дзён стрымлівала націск да батальёна пяхоты, якая па 10—12 разоў у дзень пры падтрымцы танкаў атакавала яго баявыя пазіцыі. Абкружаныя з усіх бакоў, амаль што ўсе яны загінулі, а капітан Сапрыкін кантужаны, аглушаны, з прабітымі наскрозь разрыўной куляй грудзямі, у непрытомным стане трапіў у палон. Тыя, хто быў сведкам апошняга бою капітана, палічылі яго мёртвым.

Камандаванне арміі высока ацаніла яго мужнасць і храбрасць і прадставіла Сапрыкіна да ўзнагароды Залатой Зоркай Героя. З ліпеня 1944 года, калі сталіца Беларусі Мінск радавалася свайму вызваленню, выйшаў Указ Вярхоўнага Савета СССР аб наданні яму звання Героя пасмяротна.

Але адзін з вызваліцеляў Беларусі — Уладзімір Сапрыкін адужаў смерць: у нямецкім шпіталі яго паставілі на ногі і адправілі ў лагер для ваеннапалонных.

Пасля вайны, каб не трапіць у новы лагер, але ўжо за Уралам, У. Сапрыкін не вярнуўся на Радзіму. Жыў ён у Канадзе і перанёс усе нягоды, што выпалі на паваенную хвалю эміграцыі, пакуль не ўладкаваўся неяк у жыцці — займеў добрую працу і свой кут.

Калі ў Міністэрстве абароны СССР даведаліся, што нейкі Герой Савецкага Саюза жыве не ў Саюзе, а на Захадзе, гэтага было дастаткова, каб узбудзіць справу аб пазбаўленні Сапрыкіна звання Героя.

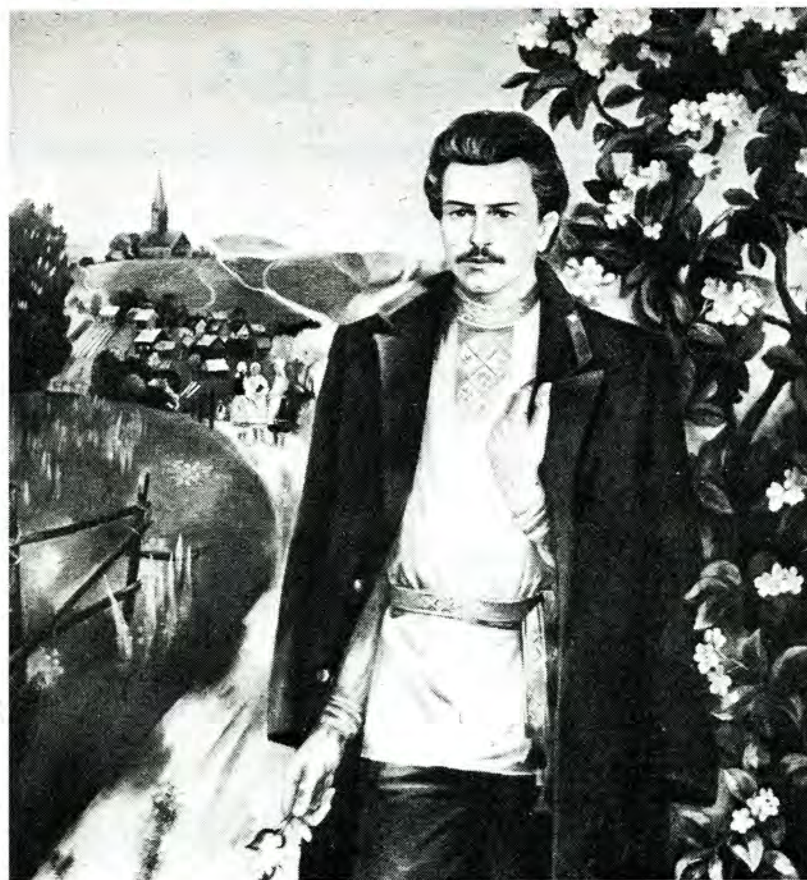
У адным са сваіх лістоў да аўтара гэтых радкоў Уладзімір Сапрыкін у тую цяжкую для яго пару пісаў: «Да нядаўняга часу я ўсё яшчэ прымяркоўваў паездку на Радзіму да Алімпійскіх гульняў (у Маскве ў 1980 годзе.—**В. М.**). Але... цяпер становіцца ўжо ясным, што гэта не збудзецца. Нават сястра мне ўжо нічога не піша. Зразумейце, як усё гэта адбіваецца на мне. Але што б там ні было, ёсць у жыцці тое, што засланяе асабісты рахунак з лёсам. Гэта пачуццё гордасці і ўсведамленне значнасці і слушнасці ўсяго таго, што зрабіла маё пакаленне, баронячы Айчыну на палях бітваў...»

І вось ганебны Указ 1977 года адменены. Цяпер толькі цешыцца, што насталі іншыя часы і ўчынкі людзей вызначаюцца іншай мерай — гуманістычнай, агульначалавечай. Азмрочвае адно: Уладзімір Сапрыкін так і памёр паўтара года назад з ярлыком «здрадніка», з пачуццём крыўды ў душы: Радзіма, за якую ён праліў кроў, зраклася свайго сына.

Ды ўцешымся тым, што праўда, справядлівасць перамагла, што яго сябры - аднапалчане дамагліся, каб Уладзіміру Сапрыкіну вярнулі званне Героя Савецкага Саюза. Цяпер яны наважыліся дамагчыся, каб іх баявы сябар вярнуўся з чужых могілак у Таронта і лёг на вечны спачын у сваю зямлю — на брацкія могілкі салдат яго батальёна.

Вацлаў МАЦКЕВІЧ.

ЗОРКА ЯГО ЛЁСУ

Закончыўся Год Максіма Багдановіча, прысвечаны 100-гадоваму юбілею славутага песняра. Закончыліся ўрачыстасці, на якіх яшчэ раз была падкрэслена выдатная роля паэта, яго творчасці ў сённяшнім нацыянальным адраджэнні беларусаў. Можа, і збудуцца словы М. Багдановіча, можа і дачакаецца наш народ «залацістага, яснага дня», які прарочыў сваёй радзіме паэт. Пра тое, як праходзіла ў Беларусі свята, чытайце на 6-й і 7-й старонках.

НА ЗДЫМКУ: работа В. БАРАБАНЦАВА «На радзіме М. Багдановіча» з рэспубліканскай мастацкай выставы.

ПАМІЖ ПОЛЬШЧАЙ І РАСІЯЙ

РЫЖСКІ ГЕШЭФТ

Каб умацаваць глебу, якая выходзіла з-пад ног, яшчэ 9 верасня ім жа быў аддадзены загад (№ 241), які мусіў мабілізаваць масы на супраціўленне палякам. У ім ёсць і такія радкі: «...Польскія найміты, белагвардзейскія гады паднялі галаву ў нашым уласным тыле. Яны пачалі распаўсюджваць чуткі аб тым, што чырвоныя войскі хутка пакінуць Беларусь... Шляхецкія правакатары, якія называюць сябе часам эсэрамі (як, напрыклад, у Смаленску) спрабуюць унушыць беларускаму селяніну ў жаўнерні думку, што вайна скончыцца, як толькі Чырвоная Армія пойдзе з Беларусі прэч. Вайна спыніцца, як толькі Польшча адмовіцца ад сваіх дамаганняў на Украіну, Беларусь і Літву...».

Загад заканчваецца лозунгам «Да здравствует Советская Белоруссия!» Адказ на пытанне, наколькі шчырым быў апошні заклік, пакінем на сумленні асобы, што аддавала яго.

У самым пачатку верасня пачалася падрыхтоўка да правядзення перагавораў у Рызе. Ад савецкага боку ў іх удзельнічалі А. Іофе — старшыня, Л. Абаленскі, Д. Мануільскі, С. Кіраў — сакратар, а таксама іншыя асобы.

Афіцыйна працяг перагавораў пачаўся 21 верасня 1920 года, і польская дэлегацыя на першым пасяджэнні адразу ж прапанавала ўстанавіць граніцу па лініі «былых германскіх актаў». Гэтае патрабаванне шмат у чым перавышала межы, якія прадугледжваліся, праўда, без адмаўлення ад наступных дагавораў, якія канчаткова акрэсляць усходнія межы Польшчы Дэкларацыяй Вярхоўнай Рады Антанты ад 9 снежня 1919 года. Адзначым, што ў гэтай Дэкларацыі... намалявана амаль сучасная заходняя мяжа (т. зв. лінія Керзана) нашае рэспублікі з невялічкімі адхіленнямі на ўсход—захад. Гэтая мяжа, прадугледжаная названымі дакументамі, пакідала ў Польшчы шэраг беларускіх этнаграфічных раёнаў.

Але польская дэлегацыя прыехала ў Рыгу не як прадстаўнік краіны, што прайграла вайну, таму яе апетыты не маглі стрымаць аніякія этнаграфічныя межы. Акрамя таго і пазіцыя У. І. Леніна ў гэтым пытанні, думаецца, была ім вядома. Апошні ў прамове на II Усерасійскім з'ездзе арганізатараў па працы ў вёсцы 12 чэрвеня 1920 года гаварыў: «Мы прапануем мірныя перагаворы на аснове таго фронта,.. які Літву і Беларусь, няпольскія землі, пакідаў палякам».

Варта звярнуць увагу на дату, калі гэта гаварылася: 12 чэрвеня. Чырвоная Армія разгортвала імклівы наступ на захад; і старшыня СНК мог бы ўстрымацца ад падобных заяў, якія, бясспрэчна, зніжалі баявы дух атакуючых. Навошта ж ісці ў атаку, паміраць, калі гэтыя землі могуць быць кінуты праціўніку?! Краса. на і тое, што гэтая ленінская заява аб заходніх рубяжах была пакінута без каментарыя ў беларускай прэсе. Толькі ў жніўні 1920 карэспандэнт «Звезды» У. Сакольскі ў артыкуле «Аб заходняй мяжы Беларусі» адзначыў: «Той факт, што Парыжская канферэнцыя ўключыла ў склад Польшчы чатыры беларускія паветы — Беластоцкі, Бельскі і Сакольскі Гродзенскай губерні і Аўгустаўскі Сувалкскай... ні да чаго не абавязвае. Па нацыянальнаму складу гэтыя ўезды, безумоўна, належаць да Беларусі і гэтага факту не могуць знярпраўдзіць нават акупацыйныя статыстыкі». Рэдакцыя, бачачы разыходжанне Сакольскага з афіцыйнай лініяй, быццам бы просячы за гэта прабачэння, заўважае, што яна можа не падзяляць погляды сваіх карэспандэнтаў. Але не толькі апошнія не падзялялі погляды афіцыйных улад. Падпісаныя ў Рызе 12 кастрычніка ўмовы, міру, якія рэзалі мяжой па жывому Беларусь, выклікалі адпаведную рэакцыю насельніцтва. Паколькі ў тагачаснай свядомасці людзей бальшавікі былі больш рэальным гарантам права нацыянальнага самавызначэння, чым палякі, беларусы-сяляне і пачалі звяртацца з хадайніцтвам, каб іхнія вёскі былі пакінуты ў Беларусі. Так, у дакладзе загадчыка палітычнага пададдзела Зямельнага Аддзела С. Яраша, які быў зроблены ў пачатку красавіка 1921 года пасля паездкі па прыгранічных раёнах, адзначана: «Па апытанню насельніцтва, куды яны лепей згодны далучыцца, усе заяўляюць, што вельмі задаволены Савецкай уладай і сяляне вельмі жадаюць, каб застацца на баку Саветаў, і вельмі паспяхова арганізуюць сельсаветы і пасялкомы, і сяляне вельмі жадаюць, каб перайшлі пад Савецкую ўладу два мястэчкі — Далгінава і Докшыцы. З аналагічнымі хадайніцтвамі выступілі і сяляне вёсак Максімаўка і Загорцы, а таксама сяляне ўсёй Хаценічыцкай воласці. Такое ж прашэнне падалі і сяляне некаторых вёсак, якія адыходзілі ад Беларусі да Польшчы з Крайскай воласці.

Спіс падобных прыкладаў можна пры жаданні значна пашырыць. Справа не ў гэтым, а ў тым, што большасць тых хадайніцтваў не была задаволена. Каму патрэбна было чуць галасы «мужыкоў», калі ішла вялікая палітычная гульня.

Прэлімінарныя ўмовы міру былі падпісаны ў Рызе ў кастрычніку 1920 года. Афіцыйна рэагуючы на гэтую падзею, В. Кнорын пісаў: «Над Белоруссией свершается насилие,— так должны кричать на весь мир мы, революционные рабочие и крестьяне Белоруссии. Наша воля потоптана ногами...» Але далей ён жа працягвае: «Мы должны идти на этот мир, который нужен для победы революции, — для всей великой Советской Российской федерации, ради интересов всей великой мировой революции мы готовы жертвовать своими местными маленькими интересами...»

Чаго больш у гэтым выказванні — знявагі да нацыянальных патрэб беларусаў ці фанатычнай веры ў перамогу сусветнай рэвалюцыі і глыбокай упэўненасці, што Беларусь і яе людзі ніколі не зразумеюць здрадніцтва бальшавікоў, і за дараваннем не прыйдзецца звяртацца?

Увогуле, як аб тым сведчыць даклад на III з'ездзе КПБ І. Рэйнголь... Беларусь разглядалася ...зыходная ўскраіна Савецкай Расіі, якая з'яўляецца буферам паміж ёй і шляхецкай Польшчай...» Далей адзначалася, што «кіруючыя колы Польшчы імкнуцца авалодаць гэтым буферам, г. зн. уз'яднаць белую і чырвоную Беларусь з мэтай яе буржуазнага самавызначэння ў бок Саюза з Польшчай». Як паказала далейшае развіццё падзей, гэтага не адбылося. Для ўрада Пілсудскага лозунг «самавызначэння нацыяў» быў такім жа «прапагандысцкім дахам», як і для бальшавікоў. Але яны «добра спеліся»...

Як пісаў не менш «палымяны рэвалюцыянер» — бальшавік С. Мертэнс: «Польскую буржуазную кліку і іхні друк галоўным чынам цікавіць пытанне, які з чатырох беларускіх урадаў... прад'яўляе больш прэтэнзіяў у дачыненні да т. зв. этнаграфічнай Беларусі... найлепшым сярод усіх аказваецца наш Савецкі на чале з Чарвяковым, які пагадзіўся на тэрытарыяльныя страты». Вось толькі ў гэтым артыкуле Мертэнса, ды і ў іншых працах нідзе не згадваецца аб тым, што ўрад Чарвякова хто-небудзь пытаў на гэты конт.

Дагавор паміж Расеяй, Украінай, з аднаго боку, і Польшчай, з другога, быў падпісаны 17 сакавіка ў 19 гадзін у Рызе. Бальшавікі, кіруючыся лозунгам «пралетарскага інтэрнацыяналізму» і жадаючы дагадзіць Польшчы, зрабілі з ёй гешэфт за кошт беларускіх земляў. Ва ўрачыстай прамове пасля цырымоніі падпісання прадстаўнік Польшчы Ян Домбскі, адзначаючы прынцып самавызначэння народаў, прызнаў незалежнасць Украіны і Беларусі. У прамове ў адказ старшыня савецкай дэлегацыі Адольф Іофе доўга гаварыў аб розных прадметах і народах, але тэрмінаў «Беларусь» ці «беларускі» паспяхова пазбег. Быццам бы не яна, разрэзаная ўпоперак дзяржаўнай мяжой, стала ахвярай гегеманісцкіх імкненняў і бальшавікоў, і Польшчы.

Анатоль ЦІТОЎ.

Заканчэнне. Пачатак у №№ 49, 50.

АД РЭДАКЦЫІ. Па віне рэдакцыі ў № 50 у матэрыяле А. Цітова «Рыжскі гешэфт» зроблены пропуск. Перад абзацам, які пачынаецца словамі «На другім пасяджэнні...», павінен стаяць урывак, што пачынаецца словамі «Каб зацямніць вочы...», і далей да абзаца «Каб умацаваць глебу...» Прапушчаны ўрывак змяшчаем ніжэй.

Каб зацьмяніць вочы беларускай грамадскасці, набыць з яе боку падтрымку і перакanаць у сваіх сяброўскіх, хаўрусных пачуццях, у час урачыстага прыёму з нагоды юбілею «начальніка паньства» «Пілсудскага апошні Алексюку, першаму сярод запрошаных на ўчыстасці, «даў буську». Прадэманстраваўшы, такім чынам, у вачах усёй Еўропы «яднанне беларускага і польскага народу». Не доўгі час было гэтае яднанне — заключыўшы мірны дагавор з бальшавікамі, пілсудскія і постпілсудскія ўлады пачалі рабіць усё магчымае, каб выціснуць з беларусаў усё беларускае.

Але гэта было ўжо пазней, а ў тыя ліпеньскія дні Чырвоная Армія працягвала свой пераможны марш на Варшаву. Усе бальшавіцкія газеты публікуюць заклікі: «Польскага Врангеля не будзе. Мы мусім дабіць польскую буржуазію і вызваліць польскіх працоўных». Ды і задача здавалася не вельмі складанай: па падліках нейкага Б. Данскога, «на дзесятак дарослага насельніцтва Польшчы прыходзілася шэсць рэвалюцыянераў, тры «колеблющихся» і адзін контррэвалюцыянер». Як пры такіх суадносінах сіл не працягнуць руку братэрскай дапамогі?!

Хуткае паспяховае прасоўванне бальшавікоў у бок Польшчы выклікала агульную занепакоенасць на Захадзе. Міністр замежных спраў Вялікабрытаніі лорд Керзан уручыў міністру замежных спраў РСФСР Л. Красіну 12 чэрвеня 1920 года ноту (народжаную ў нетрах Антанты). У ёй было патрабаванне, каб маскоўскія войскі не пераходзілі лінію Гродна — Ялоўка — Няміраў — Брэст-Літоўскі — Крылоў — на захад ад Равы-Рускай — на ўсход ад Перамышля і далей да Карпат.

Варта адзначыць, што гэтая лінія была згадана і пацверджана СССР 11 студзеня 1944 года, а потым прапанавана савецкім бокам з пэўнымі карэкцыямі на карысць палякаў у якасці ўсходняй мяжы Польшчы на Ялцінскай (Крымскай) канферэнцыі ў 1945 годзе.

Але вернемся ў год 1920. Нота Керзана была атрымана, ды не вельмі прынята да ўвагі. Таму 4 жніўня старшыня англійскага ўрада Лойд-Джордж запрасіў да сябе таго ж Л. Красіна і заявіў апошняму: калі савецкія войскі ўвойдуць у Варшаву, дык праз тры дні англійскі флот выйдзе ў мора. Пагрозу ўзброена падтрымаць Польскі ўрад выказалі таксама і некаторыя іншыя дзяржавы Антанты.

Між тым, у міжрэччы Заходняга Буга і Нарэва адход польскіх войскаў набывае больш арганізаваны характар.

Пералом у савецка-польскай вайне пачаўся ў сярэдзіне жніўня 1920 года, і ўжо Чырвоная Армія пачала даволі хуткімі тэмпамі аддаваць занятыя імі раней беларускія землі. На хвалі першых польскіх перамог і пачаліся 17 жніўня папярэднія перагаворы ў Менску. Працягваючы наступальныя вайсковыя дзеянні, Польскі ўрад прыслаў у Менск вельмі прадстаўнічую (84 чалавекі) дэлегацыю, і пачаліся таргі, гандаль і спрэчкі за зямлю, якая не належала ніводнаму з бакоў.

Ужо на першым пасяджэнні Данішэўскі, які выступаў па даручэнню і ад імя руска-ўкраінскай дэлегацыі, заявіў: «Мы прызнаем незалежнасць і суверэннасць Польскай дзяржавы ў яе нацыянальных межах, **больш шырокіх межах,** чым гэта прызнана ў вядомай ноце лорда Керзана ад 11 ліпеня»... Такім чынам, як бачым, «імперыяліст» Керзан больш непакоіўся аб нацыянальных інтарэсах беларусаў, чым бальшавікі, якія адразу ж, з пачатку перагавораў, пачалі жангліраваць «салодкай цукеркай» чужых як для іх, так і для палякаў зямель.

БІРЖА—СЯСТРА ТЭАТРА

Хаця біржавое дзейства разгортваецца, як правіла, у адсутнасць гледачоў і зусім не на сцэне, усё ж гэта своеасаблівы спектакль са сваёй захапляючай інтрыгай, дэкарацыямі, удала і няўдала сыгранымі ролямі.

...Гучыць удар гонга, і маклер аб'яўляе аб пачатку таргоў. Знешне амаль нічога не мяняецца. Ідзе малазразумелае для недасведчаных зачытванне лотаў. Але дастаткова хоць крыху паназіраць за брокерамі, угледзецца ў іх твары, каб адчуць наэлектрызаванасць атмасферы залы: паспрабуйце амаль імгненна пралічыць дзесяткі камбінацый магчымай рэалізацыі тавару, улічваючы, як хутка мяняецца кан'юнктура рынку. Не дарма прафесія брокера па нервовай напружанасці прыраўноўваецца да прафесіі лётчыка.

Напружанне дасягае мяжы, калі чарга даходзіць да тавараў народнага спажывання. Стартавая цана папулярных «Селен» найноўшай 510-й мадэлі аб'яўляецца 6 000 рублёў. Па біржавых мерках — зусім нядорага. І вось над радамі ўжо ўзнята некалькі картак. Гучаць прапановы: сем, восем, дзесяць, адзінаццаць тысяч. Прададзена! Ясна, што пакуль тэлевізар трапіць да спажыўца, ён стане яшчэ даражэйшым. Добра гэта ці не! На біржы такіх пытанняў не задаюць.

Раз плацяць — значыць, усё нармальна. Да таго ж, пакуль тавар не трапіў на біржу ці аўкцыён, не ўключаны ў сістэму рынкавых адносін, яго рэальную цану назваць проста немагчыма. Вось чаму, якой бы ні здавалася нам гэтая цана «кусліваю», у яе ёсць ужо тая вартасць, што яна справядлівая.

Чацвёртыя таргі на Беларускай таварнай біржы вытворцаў аказаліся самымі ўдалымі. Здзелак было заключана на 8,4 мільёна рублёў. Працягваючы параўнанне біржы з тэатрам, можна сказаць, што кожныя таргі — своеасаблівая прэм'ера. Яны ніколі не праходзяць па аднаму і таму ж сцэнарыю, заўсёды новыя і нечаканыя. І яшчэ. Добрыя таргі — гэта свята. Таму што высокая біржавая актыўнасць — самая верная прыкмета выздараўлення эканомікі.

НА ЗДЫМКУ: брокеры за работай.

Фота А. ТАЛОЧКІ.

STATEMENT

BY PYOTR K. KRAVCHANKA, MINISTER FOR FOREIGN AFFAIRS OF THE REPUBLIC OF BELARUS IN THE GENERAL DEBATE AT THE 46th SESSION OF THE UNITED NATIONS GENERAL ASSEMBLY

Our famous artist A. Kishchanka visited New York in September 1991 together with the delegation of Belarusian diplomats who participated in the 46th session of the United Nations General Assembly. There was a presentation of his gobelin "Chernobyl" — a gift of the Belarusian state and Belarusian people to the United Nations. Only nine months were required for Lyudmila Slabkobskaya, Nataliya Schwartz, Tatyana Patapovich and Irene Palanevich to make it with their own hands at the Borisov Factory of Applied Art. Now it will always remind of the world's worst nuclear accident and of our Republic of Belarus.

Mr. President,

May I congratulate you, representative of the country, which makes an active contribution to the promotion of peace and development of international co-operation, on the occasion of your election as the President of the 46th session of the United Nations General Assembly and assure you of the readiness of our delegation to render all possible assistance to your activities at this honourable and responsible post.

Especially satisfying for our delegation is the fact of admission to the United Nations of Estonia, Latvia and Lithuania with which we have been maintaining for centuries traditional friendly ties. We hope that these ties will be strengthened and filled with new content.

We congratulate the Republic of Korea and the Democratic People's Republic of Korea on the occasion of their admission to our Organization and express our readiness to the development of co-operation with the two countries both on the bilateral and multilateral basis.

We also welcome the admission to the United Nations of the Federated States of Micronesia and the Republic of the Marchall Islands.

Distinguished Delegates,

Distinguished Mr. President,

Maksim Bahdanovich, an outstanding Belarusian poet, whose centenary is celebrated this year under the auspices of UNESCO, wrote in 1914:

"So much of wealth and beauty everywhere
While people are starving and weary
Of poverty, of ignorance
Because of boundaries, because of barriers".

The poet was worried about deepening isolation of an individual, his separation from the world. He was impulsed by the aspiration to establish a new, more just world order based on the eternal principles of freedom and respect for human dignity.

One could not think of Maksim Bahdanovich to be adherent to an utopian idea to create a universal state without frontiers. He was one of those utterly devoted to the idea of awakening the national self-conciousness of his people, whom we owe a great deal for their selflessness that had led to the creation of our existing state — the Republic of Belarus.

In order to understand historical destinies of our people one cannot avoid a retrospect which would open the darkness of long-passed centuries, the full-of-blood **past** and shed light on the period of our movement towards freedom, glorious, and at the same time tragic pages of our national history, the retrospect that would enable to better understand and try to vision our **future**. Today we note with pride that the traditions of the Belarusian statehood have a centuries-old history. It had been embodied in various forms of a state system and was in its prime in the Middle Ages. Belarusians, who back in 1588 had already worked out in their own language the Statute — a code of legal norms, advanced for the then Europe, neither showed feelings of enmity or hostility towards their neighbours, nor the intention to kindle at any place or at any time the fire of international contradictions and disagreements.

The traditions of statehood were materialized in our country again in the first quarter of the 20th century when the formation of the Belarusian state was proclaimed. Within a relatively short period of time of its independent existence that state had been recongnized **de jure** and **de facto** by a number of European states, and started to develop bilateral relations with them.

However, it would be wrong to assume that the development of our ethnos has been a cloudless sequence of achievements and successes. Very likely everything was just the opposite. It is hard to find in Europe a nation that would have suffered so much and lived in such need, would have been so often exposed to devastating raids and agressions. According to very conservative estimates we have lost in fires of wars during the last 600 years at least 12 mln. people. It was the wish of the fate that our geopolitical position — actually a crossing between the Central and Eastern Europe, — had tragically told on the destiny of Belarusians, throwing them with implacable consistency from the moloch of one war to that of another. **"BETWEEN THE HAMMER AND THE ANVIL" — between two powerful neighbours,** namely so, in a very generalized form, I would express the substance, the quintessence of our national history. It was so in the late 18th century when under the well-known historical conditions the Belarusian lands became a part of Russia. It was so in 1918 in Brest when they were cutting the territory of Belarus as they wanted "having forgotten" to ask the nation what it wished. It was so in 1921 when a tragic for us Riga Treaty was signed to break torn by wars, flooded with blood Belarus in two parts for almost 20 years. It was so in January of 1945 in Yalta when the ruthless hand of Stalin, pressed hard against a map, was manipulating the destinies of hundreds of thousands of Belarusians. We do not want to be any longer the shadows of our neighbours, we do not want to be a small change in a big European game.

We say this today not for the purpose of turning the history backwards or rewriting it. We are absolutely devoted to the spirit of Helsinki and Paris agreements, we proceed from an unconditional recognition of primacy of the international law.

Now my Homeland experiences a new stage of formation and further development of the statehood. That is why I am deeply moved while I am informing the "World Parliament, the entire world community that on 25 August 1991 the decision of the supreme legislative body of the Republic gave the Constitutional status to the Declaration on State Sovereignty. Our Supreme Soviet declared also political and economic independence of the Republic, and then on September 19, 1991 took the decision to rename the state — now it is called "The Republic of Belarus" — and to establish new state symbols — the red on the white flag and the coat of arms **Pahonia** (Chase) having centuries-old history behind them.

The first steps have been already made on the way of the development of sovereignty which have been embodied in the completion or the beginning of the negotiation processes with contiguous states — Russia, Ukraine, Lithuania and Poland, in the intention to establish bilateral relations with neighbouring and other states on the equitable basis.

The Republic of Belarus counts on the world community support for its initiatives and hopes to set up full-scale interstate relations, to develop mutually beneficial co-operation in all spheres with all interested states.

These days we are often asked the question of what the guidelines for Belarusian foreign policy will be. Answering this question I would say from this high rostrum: vital interests of the Belarusian nation — this is the cornerstone of our course in the international affairs, weighted approaches and realism are the components of this course.

Due to this the foreign policy principles and priorities of the Republic of Belarus may be brought down to the following provisions.

1. Achieving real independence and sovereignty of our state.

We are to create favourable internal and external political conditions that would lead to a "wave" of diplomatic recognition.

At the same time we are fully aware that the sovereignty is not so much proclaimed, declared as established and recognized quality. For Belarus the sovereignty is not merely a **goal,** but a complex and thorny **path,** the historical distance of which is long. In no circumstances these processes should be slowed down — we will find ourselves at the side of the road of the All-European development. Yet, they should not be accelerated, because this may result in a dangerous loss of contact with reality. The Belarusian way towards genuine sovereignty, as we hope, will be consistent, calm and civilized, it will correspond to stable traditions of our tolerance, respect for peoples that reside on the territory of the Republic, will take into account a steady growth of national self-consciousness of our people.

For us sovereignty and independence gained through much suffering during centuries-old tragic history, represent a desired ideal, a hope for survival in the extreme Chernobyl situation, in which we have found ourselves now. As a matter of fact we have followed this way for the last centuries, but only by the end of the 20th century we are acquiring the eternal human right to be the master on our own land.

2. Interacting in the creation of a common economic space. A new community of sovereign states.

We are for the preservation, development and giving a new quality to traditionally established economic ties and on this basis for the participation in the process of creating a community of sovereign states replacing the USSR. The stake on realism, made by Belarus, prompts that demolition of what has been created for decades, setting up tariff barriers would lead to a sharp decrease in living standards, would turn out to be detrimental not only for the Belarusian people. According to the data available, this would mean for the sovereign republics losses of tens and hundreds billions of roubles. Therefore the Republic of Belarus stands for a common economic, energy and transport space on the territory of the former USSR, functioning on the principles of modern regulated market.

We adhere to this approach not only in respect to the economic interaction within the former USSR but also at the global level. Therefore Belarus follows with interest the course of the "Uruguay Round" held by the GATT, which broadens the framework of the universal international trade system.

3. Mobilizing international support for the solution of the Chernobyl problem.

This problem is of crucial significance for us because Chernobyl — one of the most severe, in its consequences, catastrophe of the 20th century — has become our national disaster for centuries to come. Everything in this world is transient. We will vanish from this world too. However endless will be the sequence of new and new generations of Belarusians who will continue hard and full of torment search for answers to the most complex questions posed during few days of April 1986 by the accident at the Chernobyl nuclear power station.

This explains the reason why the Chernobyl problems have become one of the main priorities of our foreign policy. In fact Chernobyl has turned out to be a catalyst of our movement towards sovereignty. Our people, our Republic have always been the first to come to others' rescue. However, at the most difficult times of the Chernobyl sufferings we had to experience, we felt that we had been left alone to face our national misfortune in the country, torn by many contradictions.

To be frank, one should admit that the social and economic system in our country has turned out to be not in a position to react adequately to the major nuclear accident of the century, to this tragic challenge of history. You may judge for yourself: during the 5 years that passed after the

STATEMENT

BY PYOTR K. KRAVCHANKA, MINISTER FOR FOREIGN AFFAIRS OF THE REPUBLIC OF BELARUS IN THE GENERAL DEBATE AT THE 46th SESSION OF THE UNITED NATIONS GENERAL ASSEMBLY

accident Belarus had got from the Union funds for the Republic's health care only 5 mln. roubles in foreign exchange while its annual requirements for health care are 75 mln.

All this **makes** us to reconsider former estimates and approaches and regard as of paramount importance the problem of international co-operation.

However, the matter is not only about the help in that narrow, traditional, I would say, simplified understanding of this word, as it was earlier (i. e. help with food, clothes, etc.). Belarus, Ukraine, Russia need today unique equipment, tomographs detecting oncological deseases in children, and latest methods for the treatment of many deseases available in many countries.

The sad experience of Chernobyl as of a phenomenon of unique, multifaceted and planetary nature can be comprehended and overcome only by the collective intellect of mankind, only through the comprehensive international co-operation. No country in the world, no matter how large it may be, could cope with what happened by its own efforts. In this sense the tragic baton was passed from Hiroshima and Nagasaki to Chernobyl as the focus of human sorrow and anguish.

The course of events has shown that the practical implementation of the programme of co-operation under the United Nations auspices is not easy, that it runs against obstacles.

Under these conditions we are especially grateful to the countries that offered their financial contributions to the international programmes for mitigating the consequences of the Chernobyl catastrophe at the Pledging Conference held on 20 September.

We are sincerely grateful to Mr. Javier Perez de Cuellar, United Nations Secretary-General, and Ms. Margaret Anstee, United Nations Coordinator of International Co-operation for Chernobyl who have inspired with life the well-known resolution 45/190 and who have done extremely much both for convening the Conference of donor-countries and for coordinating future international co-operation.

The invariably warm, friendly attitude of Mr. Javier Perez de Cuellar to Belarus, his visit to our Republic cause the feeling of admiration and respect of the Belarusian people to him as to one of the most respected political figures of our time.

4. Transforming Belarus into a nuclear-free zone and neutral state.

I want to emphasize that the realization of this priority has been dictated by the fundamental interests of our people, especially in the post-Chernobyl era. In the course of advancing to this goal proclaimed in the Declaration on State Sovereignty of Belarus, from this high rostrum in October 1990 we have initiated the idea of creating a nuclear-free belt—from the Baltic Sea to the Black Sea — including Belarus, the three Baltic States and Ukraine.

The year that passed, no doubt, proved that we were right in advancing the idea, were proceeding from a correct evaluation of brewing processes. Moreover, during the year that has passed and especially during the last month we have advanced towards the proclaimed goals much closer than expected. A powerful catalyst for these and other processes was the failure of the August putsch in Moscow.

Making another move forward we suggest today that consultations on specific issues with all interested parties should be held regarding measures reguired for creating such a zone and also regarding the procedures, methods and steps for shaping it, including international law aspects.

The truth is that the Belarusian people are tired of being hostages of someone's military decisions. Too often and too ruthlessly a military boot trampled down their well-being, culture and future. Today we are doubly reluctant to be hostages of someone's nuclear decisions. The destiny of the nuclear potential on the territory of Belarus, its utilization, its stationing or relocation, control over it, can and should be determined only with the direct participation of Belarus and not behind its back. It is true for any other components of the military potential on our territory.

Understanding the whole complexity and delicacy of the raised military and political problems, dependence of their solution on the All-European realities and on the positions of other countries, Belarus considers it necessary to have appropriate channels for undertaking international activities in pursuing these aims. Namely for these reasons we addressed early this year the Conference on Disarmamen permanently based in Geneva, with the request for membership.

5. Integrating Belarus into the All-European Process.

At the moment we expose to a new analysis also the issue of integrating Belarus into the Helsinki process. If Belarus, especially taking into account its hard post-Chernobyl situation, becomes a place for stationing a considerable portion of troops and armaments being withdrawn from the Central and Eastern Europe, should not we have a say in military decisions taken in this process? If the human rights and the practice of their implementation on our territory are determined by the laws of Belarus and not by any other acts should not we participate in forming the content of the Helsinki humanitarian basket? If the economic realities of the existence of the 11-milion nation, including the control over the external trade, are determined from now on by decisions taken in Minsk, should not the capital of Belarus directly participate in the formation of the common economic space in Europe?

We do not see serious obstacles for the participants of the Helsinki process to admit new realities and proceed from the participation of Belarus, enjoying equal rights, in their important efforts, determining in many respects the future of the continent. An appropriate moment for this could be the meeting at the level of ministers for foreign affairs of countries participating in CSCE, scheduled for January 1992 in Prague.

The time we are living through poses numerous non-traditional questions. And we all have to work and ponder much so that these answers would provide our nations with the desired stability. A stability that would be genuine and not imaginary, long-term and not temporary, equitable and not based upon discrimination. Anyone familiar with history would confirm that discrimination and stability are political antonyms.

6. Creating Conditions for the Formation of Market Structures in Belarus, for Its Economic Development.

We consider the unequal levels of economic development to be the main destabilizing factor in Europe and also at the global level. Today this contains the potential of new cataclysms.

The watershed which was previously called by us ideological confrontation has turned out to be quite surmountable. It is replaced however by new contradictions resulting far from equal levels of economic development, from unequal conditions for a start and growing into market. Of course, one may not pay attention to them. So far they have not been as acute as economic problems emerging along North-South vertical line. But I am convinced that if not now, then a few years later they will imperiously show up. The economic migration alone may turn out to be a serious problem for all Europeans. Of course one may use as an antidote certain protective functions of the state, stricter visa regulations, setting-up camps for displaced persons. However all these measures of administrative nature, which, by the way, can be called the "iron curtain" are doomed, on the other hand, as the history suggests, to failure.

The ways of many calamities which lie and wait for nations gaining long-cherished freedom should be sought for in the market system of economy. **With a full awareness** Belarus intends to form it, having undertaken recently a number of radical transformations. We focus the main attention on the creation of legal, social and economic infrastructure of the market. There have been passed or will become a reality in the near future dozens of laws providing for a basis of business undertakings.

Our serious, fundamental attitude to the market is related to the fact that we consider it to be a means of accumulating material resources for the solution of many problems brought to life by Chernobyl. At the same time the necessity to concentrate right now huge resources in this direction complicates objectively the transition to a different type of economic relations.

New political and economic realities in which the Republic finds itself now and which are complicated by the Chernobyl factor, make us evaluate in a new way the extent of adequacy of the current contribution of Belarus to international organizations to the state of economy. This problem is of a complex methodological and political nature but it is urgent for us and we are open for consultations and close cooperation with appropriate organizations for finding possible approaches to its solution.

7. Ensuring Ecological Security.

Without it the further progress and survival of the mankind in the beginning of the third millennium are unthinkable.

In this context, the importance of principle is the preparation for the 1992 Conference on Environment and Development (CED-92) to be held in Brasil at the top level. It is important to make this Conference a borderline stage in realizing by the mankind of the full magnitude of ecological danger, and in agreeing on common approaches to the strategy of the co-operation of states in the protection of environment for coming decades.

As an unquestionable success in advancing to a new understanding of these problems one should regard the decision to create in early 1992, on an experimental basis, the United Nations Centre fon Emergency Environmental Assistance.

We are sure that the time has come — especially taking into account the bitter lessons of Chernobyl — to think of setting up within the United Nations system an automatically starting up mechanism of large-scale humanitarian assistance in case of calamities of extremely large-scale nature.

8. Ensuring Free Interaction of Cultures.

Here we proceed from the universal value of culture, its great humanistic function. We believe that culture is called to play a very important role in the approachment, integration, development of mutual understanding among states and individuals.

Proceeding from this we will participate more actively in forming the European and world cultural basis and heritage, restructure our relations with neighbours on the basis of eternal cultural values and ideals, common traditions of spiritual life. Culture is national in its essence, however it is not limited by boundaries. In particular, stained-glass windows in the cathedrals of Reims, Prague, Cracow, in the churches of the Belarusian city of Grodno are close in their essence, spirit, artistic form. This example proves the great magnetic power of culture, its indispensable integrating role and historic mission. The Belarusian culture has always been developing amid the best humanistic traditions of Europe, creating favourable ground for different forms of human genius.

We note with satisfaction that related to Belarus by their ancestral roots writer F. Dostoevsky, composers I. Stravinsky and D. Shostakovich, artist M. Chagall, poet Apollinaire made a significant contribution to the spiritual treasures of orher peoples and to the world culture with their philosophical profoundness, innovation, originality and individuality, refined aesthetic principles. Preserving and developing our eternal traditions of tolerance we intend to continue creating conditions for a free movement of people, exchange of ideas and cultural values.

Mr. President,

Our great interest in the activity of agencies and bodies of the United Nations system is explained in many respects by the fact that for many years the United Nations has been for Belarus actually the only window into the outer world. But under new conditions when the republic bilateral relations are being established and developed, the importance of the United Nations will not become transient for us. Therefore we pay special attention to further historic destiny of this Organization and are ready along with others to continue the work on strengthening its prestige.

Now all note the United Nations' renaissance and this is naturally followed by the revival of interest towards the United Nations on the part of the states including major powers which at times adhered to a predominant idea of the marginal nature of the United Nations. Belarus, being a rather small state, welcomes this process. Along with this it should be noted that this process reflects the truth of life: if at steep turns of history the interest to the United Nations increases this means that it is necessary as an instrument for the interaction and creative work of states.

At the same time it should be acknowledged that the world has drastically changed. Therefore the instruments used by the world community should also be modernized. The required changes in the United Nations can be made without the destruction of the basis laid down in 1945, but on the basis of a new, corresponding to the modern realities understanding of the existing Charter of the Organization. Probably, — and we propose this — at the current session of the General Assembly the process of consultations could be started, and the subject of these consultations would be not only the mechanisms of the General Assembly itself, but in a broader sense new role of the United Nations as a whole.

In particular, it is necessary to achieve consensus on the new role of the United Nations in maintaining peace. And here is a special, going beyond the settlement of the specific conflict, significance of the developments in the Persian Gulf. In fact, there emerges a new understanding of forms and methods of the United Nations activities, adequate to an opening period in the world history, which is to be determined by the primacy of interests common to the whole of the mankind over the narrow and selfish ambitions.

Mr. President,

The United Nations renaissance is a phenomenon which is not incidental or episodical. It has been prepared by the entire course of the development of mankind during the recent decades. The Organization, the idea and design of which had been obviously forestalling the time, now has levelled with the epoch.

The national and state renaissance of Belarus which it experiences at the moment is not incidental or occasional either. This is the time for the realization of centuries-old expectations of Belarusians, who are the fourth largest nation among Slavs.

In antiquity we were on the way from the "Varangians to Greeks". And today we consider ourselves to be a part of the world community of nations. And the renaissance of Belarus is a sort of contribution that we offer to the renaissance of the world family of nations. A family is really strong and prosperous when the time of prosperity comes for all of its members.

May the destiny of my dear Belarus be blessed!

Thank you, Mr. President.

МАКСІМ БАГДАНОВІЧ—СІМВАЛ

ПАЭЗІЯ ЖЫВАЯ, ЯК САМО ЖЫЦЦЁ

9 снежня сталася апагеем святкавання сотых угодкаў з дня нараджэння Максіма Багдановіча, аднаго з самых слаўных сыноў Бацькаўшчыны, геніяльнага паэта, мысліцеля, бліскучага літаратурнага крытыка. Вечар адбыўся ў тэатры оперы і балета, які стаіць на вуліцы, што носіць цяпер імя Максіма Багдановіча. На ёй у невялікім дамку, які размяшчаўся насупраць таго месца, дзе цяпер оперны тэатр, паэт з'явіўся на свет. Радасная і справядлівая падзея перайменавання вуліцы Максіма Горкага ў вуліцу Максіма Багдановіча адбылася ў дзень юбілею песняра, а навіна гэта стала вядома грамадскасці на ўрачыстым вечары ў яго гонар.

Па рашэнню ЮНЕСКА 100-годдзе Максіма Багдановіча адзначалася ва ўсім свеце. Падзеі, звязаныя з юбілеем, праходзілі ў Расіі, Прыбалтыцы, на Украіне, у Парыжы і Нью-Йорку. І, канешне, на радзіме песняра—у Беларусі.

Адкрываючы вечар, прысвечаны Максіму Багдановічу, вядомы паэт і грамадскі дзеяч Ніл Гілевіч адзначыў, што мы святкуем юбілей аднаго з самых слаўных сыноў Бацькаўшчыны ў год, калі вырашаецца лёс нашай «краіны-браначкі». Запаветы і ўрокі М. Багдановіча яшчэ ніколі не ўспрымаліся з такой удзячнасцю, як сёння, калі збываецца векавечная мара беларускага народа аб свабодзе і незалежнасці. Яго паэзія жывая, як само жыццё, і абысціся без яе проста немагчыма. Дасканала выхаваны на вялікай рускай культуры, на класічнай сучаснай літаратуры свету, на народнай творчасці Беларусі, Багдановіч стаў узорам гарманічнай еднасці ўсяго гэтага багацця, зазначыў Ніл Гілевіч. Менавіта таму ён зразумелы і ўшанаваны сёння ў многіх краінах свету. [illegible]ак прызнання М. Багдановіча была яркая прамова генеральнага дырэктара ААН па пытаннях адукацыі, навукі і культуры (ЮНЕСКА), вядомага іспанскага вучонага і грамадскага дзеяча Федэрыка Маёра, госця нашай рэспублікі.

— Рэспубліка Беларусь,—сказаў ён,—зрабіла мне вялікі гонар, запрасіўшы адсвяткаваць стогадовы юбілей з дня нараджэння Максіма Багдановіча. Ён пражыў толькі 26 гадоў, але застаўся ў выніку сваёй геніяльнасці ў гісторыі культуры і літаратуры. Творчасць Багдановіча, асабліва яго зборнік «Вянок», напоена любоўю да людзей і сваёй зямлі — краю балот, лясоў і ціхіх рэк. Не аддзяляючы культуру свайго народа ад агульнаславянскай, Багдановіч быў абаронцам сваёй роднай беларускай мовы, садзейнічаючы тым самым захаванню душы свайго народа. Але Максім Багдановіч быў адкрыты і для іншых культур. Ён перакладаў на сваю мову творы рускіх, украінскіх, польскіх, сербскіх і іншых аўтараў, класічных паэтаў Авідзія і Гарацыя, немца Гейнэ, француза Верлена. Багдановіч тварыў на карысць узаемаразумення паміж народамі і салідарнасці паміж людзьмі. Ён заклікаў людзей гаварыць адной мовай — мовай свабоды і міру. Ён спадзяваўся, што свабода і мір, як і зоркі, якімі ён захапляўся, заззяюць новым святлом у ствараемым свеце. На вечары выступілі Фердынанд Найрайтэр з Аўстрыі, нямецкамоўны беларусіст, перакладчык Багдановіча на нямецкую мову, і Алесь Барскі, прафесар Варшаўскага універсітэта. Ф. Нойрайтэр прачытаў славутую «Пагоню» ва ўласным перакладзе на нямецкую мову.

Лірычным і светлым было выступленне-ўспамін пляменніцы Багдановіча Таццяны Кунцэвіч-Сільваноўскай, якая расказала, як захоўвалася заўсёды ў сям'і памяць пра слаўнага сваяка, як ганарыліся яны тым, што ёсць у іх сапраўдны паэт.

Пра Багдановіча сказалі сваё слова вучоны Алег Лойка, паэты Васіль Зуёнак і Рыгор Барадулін, запрошаны на святкаванне з Украіны паэт Раман Лубкіўскі. Госці з Яраслаўля і Ніжняга Ноўгарада Юрый Вярбіцкі і Вячаслаў Собалеў расказалі, як беражліва ахоўваюцца ў іх гарадах месцы, звязаныя з імем беларускага паэта. І сёння сваёй паэзіяй, сваім кароткім жыццём ён з'ядноўвае абодвы славянскія народы.

Максім Багдановіч надзіва сучасны. Як усе геніі, ён прадбачыў будучыню і прадказваў яе свайму народу. Зараз мы маем магчымасць правяраць і адчуваць прадказанні і таму прыносім яму столькі малітоўнай пашаны, любові і ласкі. Аднак трагедыя паэта з яго смерцю на 26-м годзе жыцця не скончылася, трагічны лёс усё яшчэ лунае і над яго спадчынай. Сапраўднае адкрыццё Багдановіча наперадзе. Яно прыйдзе да яго тады, калі прыйдзе і да яго Бацькаўшчыны — Беларусі.

НА ЗДЫМКУ: урачыстае пасяджэнне ў акадэмічным тэатры оперы і балета, прысвечанае юбілею М. БАГДАНОВІЧА.

У Мінску, у Траецкім прадмесці, адкрыўся літаратурны музей паэта. Падзея гэтая стала цэнтральнай у калейдаскопе сустрэч, выставак, паэтычных вечароў, прысвечаных юбілею М. Багдановіча. На адкрыццё музея прыйшлі мінчане, прыехалі госці з многіх гарадоў рэспублікі, а таксама з Яраслаўля і Ніжняга Ноўгарада, з Польшчы. Сярод гасцей — сваякі паэта.
Экспазіцыя музея раскрывае жыццёвы і творчы шлях Максіма Багдановіча, расказвае пра багатую гісторыю беларускай зямлі, яе культуру. Толькі дзякуючы неацэннай спадчыне, пакінутай нашаму народу Міколам Гусоўскім, Сымонам Будным, Васілём Цяпінскім, Францішкам Багушэвічам, Янкам Купалам, магла ўзысці над Беларуссю паэтычная зорка Максіма Багдановіча.
НА ЗДЫМКУ: адкрыццё музея М. Багдановіча.

Фота Я. КАЗЮЛІ.

ХРОНІКА

Ускладаннем кветак да помніка паэту, чытаннем яго вершаў пачалося літаратурнае свята на ВДНГ Рэспублікі Беларусь. Удзельнікі свята пазнаёміліся з выстаўкай выданняў М. Багдановіча, пачулі песні роднай зямлі.

* * *

З праграмай «Вянок» па творах М. Багдановіча ў зале Белдзяржфілармоніі выступіў Беларускі дзяржаўны ансамбль «Песняры» пад кіраўніцтвам У. Мулявіна. Канцэрт прайшоў з вялікім поспехам, як і выступленне з гэтай жа праграмай у Нью-Йорку, у штаб-кватэры ААН.

* * *

9 снежня ў Акадэміі навук Беларусі адбылася юбілейная асамблея з удзелам вучоных-багдановічазнаўцаў.

* * *

28 лістапада ў Вільнюскім універсітэце прайшла канферэнцыя, прысвечаная юбілею М. Багдановіча. Наладзілі яе асацыяцыя беларусістаў у Літве і кафедра рускай літаратуры. У праграме канферэнцыі прагучалі даклады і выступленні.

* * *

30 кастрычніка ў штаб-кватэры ЮНЕСКА ў Францыі падчас 26-й сесіі Генеральнай канферэнцыі гэтай міжнароднай арганізацыі прайшоў вечар, прысвечаны памяці М. Багдановіча. Ад імя генеральнага дырэктара ЮНЕСКА Федэрыка Маёра вечар адкрываў кіраўнік аддзела інфармацыі грамадскасці, швейцарац Алэн Маду. Ён адзначыў важнасць гэтай падзеі для «Дома ЮНЕСКА, што адкрыты для ўзаемаўзбагачальнага культурнага і інтэлектуальнага абмену паміж краінамі і народамі». Слова пра Максіма Багдановіча сказаў на вечары кіраўнік дэлегацыі Рэспублікі Беларусь А. Вярцінскі.

Пасля са сцэны гучалі вершы нашага паэта. Барыс Сачанка чытаў іх у арыгінале, а французская актрыса Жанна Габэй — у перакладзе на французскую мову.

Вечару быў прысвечаны чарговы нумар «Юнеска-прэс».

* * *

4 лістапада ў бібліятэцы Арганізацыі Аб'яднаных Нацый у Нью-Йорку адбыўся ўрачысты вечар, прысвечаны памяці М. Багдановіча.

НАЦЫЯНАЛЬНАГА АДРАДЖЭННЯ

ВЕРШ ЯГО ПРОСТЫ І СУРОВЫ

Паэзія Максіма Багдановіча, як вядома, вылучаецца сваёй адметнасцю з усіх адраджэнцаў пачатку XX стагоддзя. У яе сваё дыханне, свой голас, свая рытміка, свой пульс, свая сістэма вобразаў і адчуванняў. Безумоўна, па-свойму самабытная і адметная Коласава і Купалава паэзія, Цётчына і Буйлянчына, Гартнага і Леўчыкава... Але ўсе яны пачыналі, як бы мовіў Максім Багдановіч, пад Бурачка. І гэта сапраўды так. Кніжкі Мацея Бурачка, а пра гэта можна пэўна казаць, абудзілі да творчасці вялікую кагорту беларускіх пісьменнікаў ці, калі не сказаць агулам, прывялі ў рух усю нашу дакастрычніцкую літаратуру, культуру. Ну а ці паўплываў Багушэвіч на самога Максіма Багдановіча? Безумоўна. Але толькі як выток, як крыніца, як імпульс да творчасці, як абуджэнне нацыянальнай свядомасці. Ва ўсім астатнім М. Багдановіч ішоў сваім шляхам, паглядаючы на еўрапейскія ўзоры паэзіі.

З творчасцю Францішка Багушэвіча пазнаёміўся рана. Па сведчанні Максімавага бацькі, у хатняй бібліятэцы былі Багушэвічавы творы. «Ад казак ён перайшоў да песняў, загадак, прымавак і іншага... і гэтак дайшоў да мастацкіх твораў Дуніна-Марцінкевіча і Бурачка». Было гэта прыкладна ў 1901—1902 гадах. У гэтую пару, паводле слоў Адама Ягоравіча, Максім пачаў свае спробы пяра на беларускай мове. Думаецца, Багдановіча ў першую чаргу ўразілі Багушэвічавы прадмовы. Водгулле гэтых ураженняў гучыць у артыкуле «Белорусское возрождение». «В предисловиях к своим книжкам Богушевич едва ли не первый явился проповедником всестороннего национального возрождения белорусов, показывая, что они представляют отдельный, самостоятельный народ».

Ідэал культурнага адраджэння стаў пуцяводнай зоркай і для Максіма.

Да творчасці Францішка Багушэвіча Максім Багдановіч звяртаўся неаднойчы. Давайце гэты зварот прасочым храналагічна, балазе ён не зойме шмат месца.

1910. У нататцы «І. Неслухоўскі» пры аглядзе творчай спадчыны беларускіх пісьменнікаў 80—90-х гадоў мінулага стагоддзя Максім згадвае і Багушэвіча як Бурачка, творы якога, на думку Багдановіча, як і іншых тагачасных пісьменнікаў, да народу «бадай што не даходзілі, а апольшчаная і абруселая беларуская інтэлігенцыя пачытвала іх з усмешкай, як нешта мілае і ў той жа час бадай што ні для чаго не патрэбнае. «Надта ж яно міла думаць думкі і, як дзеці, пушчаць пузыр з мыла...»

1911. У артыкуле «Глыбы і слаі», разглядаючы творчы почырк Янкі Купалы, Максім Багдановіч пісаў: «Пачаў ён з шурпатых вершаў, напісаных «пад Бурачка», залішне расцягненых, слаба апрацаваных з боку формы і мовы, яны ўвесь час перапявалі некалькі адных і тых жа тэм».

У тым жа артыкуле, аналізуючы мастацкую палітру беларускай літаратуры, Багдановіч зазначаў: «Прыглядаючыся да навейшай беларускай пісьменнасці, можна лёгка прыкмеціць адно цікавае і карыснае з'явішча — яе аднакалёвы слой, што зліўся з сотняў пісьменнікаў, наследнікаў Багушэвіча...»

1912. З ліста ў рэдакцыю «Нашай нівы» за 14 лістапада 1912 года—дата з Праслаўскага паштовага штэмпеля — даведваемся, што Максім Багдановіч з пісьменнікам Багацкім з Кіева падрыхтаваў зборнік перакладаў беларускай прозы—125 старонак—на рускую мову. Сярод іх і тры вядомыя апавяданні Ф. Багушэвіча — «Сведка», «Дзядзіна», «Палясоўшчык». Лёс гэтых перакладаў невядомы. А цікава было б паглядзець, як Багдановіч справіўся з Багушэвічавай прозай. Яна ж там скрозь афарыстычная. Паспрабуй, перакладзі прыкладам такое: «А той Лабок, каб ваша ведалі,—дык чысты лабок. Як пойдзеш касіць, дык сцімбіркі толькі дзілінкаюць ля касы ды казельчыкі скачуць...»

1915. У артыкуле «Беларусы», надрукаваным у часописе «Национальныя проблемы», Максім гэтак ахарактарызаваў Багушэвіча: «В 80—90-х годах выдвинулись Я. Лучина и Бурачок (Ф. Богушевич), писатели народнического склада, а последний—с выразительной национально-радикальной идеологией».

1915—1916. У артыкуле «Белорусское возрождение», надрукаваным спачатку ў часопісе «Украинская жизнь» № 1, 2, а затым перадрукаваным з адбіткі гэтага часопіса ў кнізе «Белорусское возрождение» М., 1916, сам артыкул напісаны ў ліпені 1914 года, Багдановіч дае больш шырокія звесткі пра Багушэвіча, а таксама сцісслую, але ёмістую характарыстыку яго творчасці: «Его произведения, глубоко проникнутые национальным и демократическим духом, не блещут изяществом отделки, но зато отличаются большой энергией выражения. Стих его прост и суров; изредка эта суровость сменяется юмором...»

Апошняя Максімава развага для нас вельмі важная. Яна нам яскрава паказвае, што Максім прыняў ад Багушэвіча, а што не. Разважыўшы над яго творчасцю, улічыўшы патрэбы народнага жыцця, патрэбы ўсёй беларускай літаратуры, ён пайшоў сваім шляхам, набліжаючы нашу літаратуру да еўрапейскага гучання. А вось у публіцыстыцы ён ішоў за Багушэвічам. Як і яго папярэднік, Максім Багдановіч клікаў народ не пакідаць «свае гаворкі, сваіх песняў, сваіх звычаяў—свайго кроўнага, спрадвечнага, беларускага. Не адракомся, не забудзем, не кінем на глум: будзем шанаваць, бараніць. дзецям сваім аб тое запаведаць!»

Сугучнасць з Багушэвічавымі прадмовамі відавочная. Багдановіч называў Багушэвіча «интересным белорусским деятелем». І гэтым, думаецца, сказаў усё.

Уладзімір СОДАЛЬ.

У Доме літаратара прайшоў вечар, прысвечаны 100-годдзю з дня нараджэння Максіма Багдановіча. У ім прынялі ўдзел беларускія пісьменнікі і паэты, шматлікія паклоннікі паэзіі нашага славутага земляка. Гучалі вершы паэта ў выкананні акцёраў мінскіх тэатраў. Маладыя літаратары і кампазітары прысвяцілі Багдановічу свае творы.
НА ЗДЫМКУ: гучаць вершы і песні на словы Максіма Багдановіча.

Фота Я. КАЗЮЛІ.

Максім БАГДАНОВІЧ

КРАЮ МОЙ РОДНЫ! ЯК ВЫКЛЯТЫ БОГАМ...

Краю мой родны! Як выкляты Богам —
Столькі ты зносіш нядолі.
Хмары, балоты... Над збожжам убогім
Вецер гуляе на волі.

Поруч раскідаліcь родные вёскі.
Жалям сціскаюцца грудзі! —
Бедные хаткі, тапалі, бярозкі,
Усюды панурые людзі...

Шмат што зрабілі іх чорные рукі,
Вынясьлі моцные сьпіны;
Шмат іх прымусілі выцярпець мукі
Пушчы, разлогі, нізіны.

Кінь толькі вокам да гэтага люду —
Сціснецца сэрцэ ад болю:
Столькі пабачыш ты гора усюды.
Столькі нуды без патолі.

Песьня пяе, як удовіна сына
Янку каханьне згубіло:
Там, дзе панура схілілась каліна,
Беднаго хлопца магіла.

У гутарках-казках аб шчасьці, аб згодзе
Сэрцэ навін не пачуе.
Сціснуло горэ дыханьне ў народзе,
Горэ усюды пануе.

Хваляй шырокай разлілось, як морэ,
Родны наш край затапіло...
Брацьця! Ці зможэм грамадзкае горэ!!
Брацьця! Ці хваце нам сілы!!

КРАСА, І СВЕТЛАСЦЬ, І ПРАСТОР

Памяць пра Максіма Багдановіча беларускія мастакі ўшаноўваюць вялікай выставай. Вернісаж, які адкрыўся 6 снежня, суправаджаўся тэатралізаваным спектаклем. У ім прынялі ўдзел танцавальныя і музычныя калектывы, а таксама артыстка Т. Мархель, якая выконвала народныя песні, і У. Пузыня з сынам. Ва ўсіх залах Рэспубліканскай мастацкай галерэі ў Палацы мастацтва размясціліся больш за тысячу твораў жывапісцаў, графікаў, скульптараў, прыкладнікоў. Творы на юбілейнай выставе прысвечаны не толькі жыццю і творчасці Максіма Багдановіча. Шматлікія палотны на ёй — пра нашу рэчаіснасць, пра духоўнае адраджэнне Беларусі і асэнсаванне творцамі нацыянальнай гісторыі.

Свята-юбілей Багдановіча, якое стала агульнанацыянальным, нясе з сабой не толькі ўрачыстасць, але і ставіць шмат пытанняў аб нашай культурнай спадчыне. Яно — падстава зноў нагадаць аб праблемах. звязаных з прафесійным і народным мастацтвам, з адсутнасцю ў многіх беларусаў гістарычнай памяці і нацыянальнай самасвядомасці.
НА ЗДЫМКУ: В. ЯНУШКЕВІЧ. «Зорка М. Багдановіча». (Бронза).

ПРА «МЫШКУ», КРЫНІЧКУ І ЛАПЦІ

Першае ўражанне: гэтая сельская школа хутчэй нагадвае ўтульны вясковы дом. Дом, дзе жыве вялікая дружная сям'я, дзе пануюць спакой і ўзаемаразуменне, павага да старэйшых і (як ні дзіўна!) адзін да аднаго.

Дулебскі дзіцячы дом-школа-дзіцячы сад — так не зусім звычайна называецца навучальная ўстанова, што знаходзіцца ў Бярэзінскім раёне. У ім 53 выхаванцы, ад 3 да 15 гадоў. Сорак два з іх кожную раніцу прыходзяць сюды са сваіх сем'яў вучыцца. А адзінаццаць дзяцей, якія па розных прычынах аказаліся без бацькоўскай увагі, набылі, акрамя ўсяго, прытулак і хатняе цяпло. І гэта не проста словы. Невялікі тут калектыў настаўнікаў, але ўсе дзесяць—энтузіясты. Яны змаглі стварыць вакол сябе асобы мікраклімат — атмасферу святла і дабра і недзарма самыя маленькія называюць некаторых з іх татамі і мамамі.

У школе вось ужо чацвёрты год існуе свая сістэма выхавання, заснаваная на народных традыцыях. Па-першае, гэта спецыяльны курс «Спадчына майго краю». Школьнікі вывучаюць гісторыю родных мясцін, фальклор, знаёмяцца з жыццём славутых землякоў, такіх, як мастакі Максім Казакевіч і Іван Цэдрык, байкапісец Міхась Скрыпка і паэт Рыгор Няхай, пісьменнікі Якуб Ермаловіч і Яўген Курто.

У творчай майстэрні дулебскія ўмельцы вучаць хлопчыкаў і дзяўчынак неабходным для вёскі рамёствам: плесці кошыкі з лазы, рабіць дугі, майстраваць дубовыя бочачкі... У клубе «Крынічка» можна паспрабаваць свае сілы ў паэзіі, стаць артыстам лялечнага тэатра, фальклорна-этнаграфічнага ансамбля ці танцавальнага калектыву. А вось у секцыі, што здаўна бытавалі ў гэтых месцах: «Мышка», «Проса», «Дулебнікі», «Варта-вы», «Ліскі». Часта на вялікіх перапынках можна назіраць, як малодшыя водзяць карагоды, а старэйшыя заняты народнымі гульнямі.

Т. ЕГАЯН.

НА ЗДЫМКАХ: дзеці пасля ўрокаў вучацца вышываць; у школьнай майстэрні. Народны майстар Мацвей ЦЭДРЫК вучыць дзяцей паўзабытаму рамяству — плесці кошыкі.

Фота А. НІКАЛАЕВА.

СПОРТ

САЛАЎІНЫЯ ТРЭЛІ МІНСКАГА АРБІТРА

Упершыню я ўбачыў Вадзіма Жука на стадыёне «Спадарожнік» у Мінску. Тады ён судзіў сустрэчу першынства Беларусі па футболу. Адразу кінулася ў вочы манера паводзіць сябе на полі. Ён, нібы той вопытны дырыжор аркестра, упэўнена вёў гульню, ніводнага разу не даўшы каму-небудзь з ігракоў усумніцца ў правамоцтве сваіх рашэнняў.

— Вы паслухайце толькі, як гучыць свісток суддзі, — заўважыў адзін з балельшчыкаў,—плаўна, меладычна і не без падстаў. Нібы салаўіныя трэлі выводзіць. Малады яшчэ, але ўжо якія задаткі ў гэтага арбітра.

Балельшчык не памыліўся. Хутка Вадзіма Дзмітрыевіча запрасілі абслугоўваць чэмпіянаты краіны. І ён адразу палюбіўся і аматарам спорту, і самім спартсменам.

Вадзім Жук узяў у рукі свісток у даволі супярэчлівы час. Было гэта тады, калі вынік гульні мог залежаць не толькі ад майстэрства футбалістаў той ці іншай каманды. Нярэдка перад матчам «зверху» даваліся парады, як судзіць.

— Толькі я ніколі не ішоў насуперак свайму сумленню,—падкрэсліваў Вадзім Дзмітрыевіч. — Не прызнаваў дагаворных матчаў, розных здзелак. Хаця за гэта іншы раз мяне не запрашалі на адказныя гульні.

Так, было ўсё. Але часы мяняліся. З цяжкасцю мінскі арбітр заваёўваў сабе аўтарытэт. Вось ужо на працягу некалькіх гадоў запар ён уваходзіць у дзесятку лепшых суддзяў краіны. Поспех, напэўна, будзе паўтораны і сёлета: па выніках першага круга чэмпіянату краіны ў яго найбольшая колькасць набраных балаў.

Аўтарытэт аўтарытэтам, але не было выпадку, каб хто-небудзь з футбольных арбітраў не падвяргаўся крытыцы. Мінчанін ужо судзіў міжнародныя сустрэчы, а ў нашай спартыўнай прэсе не-не ды і з'явіцца матэрыял, у якім абвінавацяць арбітра.

Успамінаецца, напрыклад, колькі супярэчлівых думак выклікала летась судзейства гульняў з удзелам кіеўскіх і маскоўскіх дынамаўцаў. Тая «справа» цягнулася не адзін тыдзень. ...ькі нерваў спатрэбілася ... дзіму Жуку, каб даказаць справядлівасць і значэння пенальці, і пакарання ігракоў, якія праштрафіліся ў час таго матча.

— Так ...уддзя можа часам і памылі... Ён жа чалавек. Але я нік... ў час гульні і ні да кога не ставіўся і не стаўлюся прадузята. Заўжды стараюся прытрымлівацца патрабаванняў футбольнага кодэксу.

У кожнай справе павінна быць вытрымка. І калі гэта тычыцца нас, жывых людзей, яшчэ і такт. Вельмі ўразіла нядаўна выступленне ў газеце «Советский спорт» трэнера каманды ЦСКА Паўла Садырына. Ён у даволі грубой форме абвінаваціў мінчаніна ў некампетэнтным судзействе аднаго з апошніх матчаў першынства краіны. Патрабаваў «забраць судзейскі свісток у Вадзіма Жука».

Шкада, што не ўдалося пагутарыць з Вадзімам Дзмітрыевічам нарэшце той публікацыі. Ён пэўны час адсутнічаў у Мінску—быў заняты.

Знаёмыя журналісты расказвалі, што «гнеўны» матэрыял трэнера Вадзім Жук успрыняў спакойна. У палеміку ўвязвацца не стаў. Казаў, што мяркуе сваю высокую кваліфікацыю пацвердзіць ужо ў бліжэйшы час.

І такі выпадак надарыўся. Нядаўна Вадзіма Жука запрасілі абслугоўваць першынство свету па футболу сярод жанчын.

— Паехаць у Кітай было даволі складана, — расказаў спартыўным журналістам Вадзім Дзмітрыевіч. — Да нас суддзяў, уважліва прыглядаліся члены ФІФА ў час правядзення міжнародных сустрэч, асабліва, калі ішлі матчы еўрапейскіх Кубкаў. Пасля дзесяць галоўных арбітраў, кандыдатаў на абслугоўванне першынства свету здавалі нормы па фізічнай падрыхтоўцы...

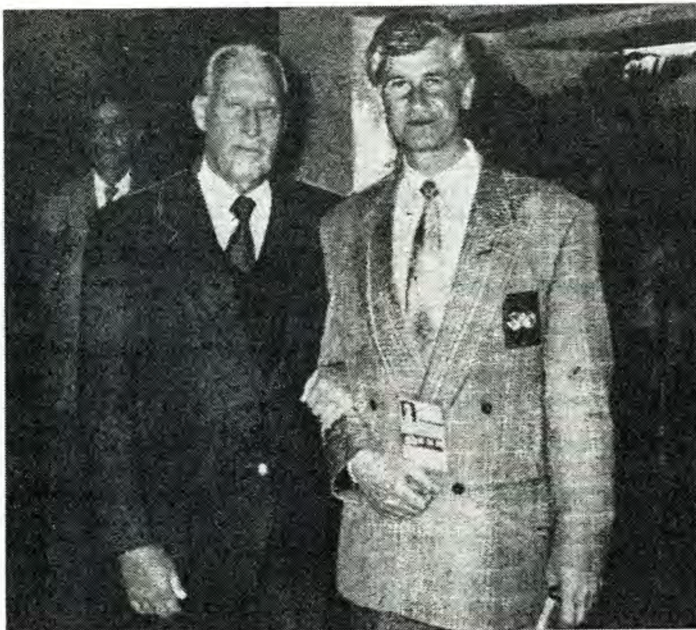
Усе выпрабаванні арбітр з Мінска вытрымаў выдатна. Высокі ўзровень судзейства, асабліва ў фінальным матчы ЗША — Нарвегія, які завяршыўся з лікам 2:1 на карысць амерыканак, адзначаны і прэзідэнтам ФІФА Авеланжам, і прэзідэнтам Міжнароднай арганізацыі арбітраў Вілам. Яшчэ адзін доказ майстэрства нашага земляка — памятны медаль ФІФА.

Якія планы на будучыню? Вадзім Жук адказаў коратка:

— Спадзяюся трапіць на Алімпійскія гульні ў Барселону. Магчыма і на чэмпіянат свету ў ЗША.

Яўген ІВАНОЎ.

НА ЗДЫМКУ: В. ЖУК (справа) з прэзідэнтам ФІФА Ж. АВЕЛАНЖАМ пасля заканчэння першынства свету ў Кітаі.

У ВЕРУЮЧЫХ СВАЕ ГАЗЕТЫ

Павялічылася колькасць царкоўных газет на Віцебшчыне. Услед за царкоўным веснікам, які выдаюць католікі Міёрскага касцёла, у праваслаўных цэрквах Віцебшчыны з'явіўся першы нумар новай газеты — «Наша праваслаўе», якую пачала выдаваць Полацка-Віцебская епархія.

ЗВАРОТ

Баранавіцкая Рада ТБМ імя Францішка Скарыны стварае першы на Беларусі этнаграфічны музейны комплекс земляробства. Паводле задумы аўтараў там будзе адлюстравана развіццё старадаўняй матэрыяльнай культуры беларусаў. Час прыспешвае!

Ужо адрамантаваны і аздабляецца будынак будучага музея, збіраюцца экспанаты. Але на рэстаўрацыю млына, кузні, сядзібных пабудоў, на завяршэнне ганчарнай майстэрні патрэбны немалыя грошы. Свае сродкі Рада ўжо вычарпала.

Апошнім часам мы з'яўляемся сведкамі будовы Гайнаўскага музея самаахвярнымі намаганнямі беларусаў усяго свету. Звяртаемся з просьбай да ўсіх грамадзян Беларусі, да беларусаў усяго свету дапамагчы ажыццявіць задуму.

Сродкі просім пералічваць на рахунак № 100700852 у Камвестбанку г. Баранавічы ці на валютны рахунак ТБМ імя Ф. Скарыны ў г. Менску 700704 у Знешэканомбанку з адзнакай «для музея».

РЭДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ АДРАС:

220600, МІНСК, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 44.

ТЭЛЕФОНЫ: 33-01-97, 33-02-80, 33-03-15, 33-16-56, 33-07-82.

Газета аддрукавана ў друкарні «Беларускі Дом друку»
Індэкс 63854. Заказ № 1944.

П 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 М 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12